

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОБ'ЄКТА УПРАВЛІННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

В сучасних умовах господарювання дефіцит оборотних активів суб'єктів господарювання є значною перешкодою успішної діяльності та призводить до необхідності пошуку внутрішніх резервів для більш ефективного їх використання. Рациональне формування та ефективне використання оборотних активів суттєво впливає на видобуток нафти і газового конденсату, фінансові результати підприємства та його фінансовий стан, що дозволяє досягти успіху з мінімально необхідним рівнем ресурсів. Для цього система управління оборотними активами повинна діяти ефективно, а її оцінювання є необхідним етапом цього процесу.

Отже, однією з умов здійснення господарської діяльності підприємства є наявність оборотних активів. Для оцінки ефективності їх використання доцільно визначити понятійний апарат, що використано в дослідженні, адже проблема різнорідності понятійного апарату у професійній і науковій літературі з питань економіки, фінансів, обліку та управління спричиняє достатньо багато термінологічних розбіжностей.

В економічній літературі з досліджень сутності, джерел виникнення, особливостей класифікації оборотних активів використовуються різні терміни для позначення одного і того ж поняття: “оборотні активи”, “оборотні кошти”, “оборотний капітал”, “робочий капітал”, “оборотні засоби”, “оборотні фонди”, “мобільні активи” та інші.

Сучасні економісти в наукових працях з теорії економіки та управління для визначення оборотних засобів використовують такий підхід – це активи, які регулярно відновлюються для забезпечення господарської діяльності і цілком споживаються протягом одного року чи одного операційного циклу, якщо він довший за рік [1; 2, с. 43].

Частіше під оборотними активами розуміють частину матеріально-речових цінностей і грошових коштів, а також, якщо орієнтуватися на фінансову звітність, поточні фінансові інвестиції, витрати майбутніх періодів, податкові суми, які тимчасово знаходяться в розпорядженні підприємства, і використовуються в процесі виробництва і реалізації продукції [3, с. 20; 4, с. 10; 5, с. 61-62].

Використання терміну “капітал” для позначення оборотних активів має дискусійний характер у вітчизняній і зарубіжній літературі. Ми дослідили наявність двох основних підходів: бухгалтерський та економічний. Згідно першого капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Формально його представлено в пасиві балансу [6, с. 210; 7, с. 7; 8, с. 205]. Згідно другого підходу під терміном “капітал” розуміють усі активи підприємства [9, с. 290-292; 10, с. 52-60; 11, с. 16].

Проте наявні й модифікації, коли під терміном “капітал” розуміють усі довгострокові джерела засобів або коли цей термін використовують для позначення як джерел засобів, так і активів. У випадку, коли дають характеристику джерел мова йде про “пасивний капітал” з поділом його на власний і залучений [12, с. 78; 13, с. 230-245]. Характеризуючи активи підприємства, говорять про “активний капітал” і поділяють його на основний і оборотний [14, с. 43; 1, с. 151].

Дослідження сутності оборотного капіталу та оборотних активів слід розглядати з точки зору системного підходу, тобто підходу, за якого будь-який об'єкт розглядається як сукупність елементів, має цілі, ресурси, зв'язки з внутрішнім середовищем та зворотній зв'язок. Оскільки основними властивостями системи є її цілісність, а цілісність системи характеризується її структурністю, під якою слід розуміти сукупність компонентів системи та їх зв'язків, які визначають внутрішню будову і організацію об'єкта. З допомогою системного методу доцільно розглянути дані складні поняття, що складаються з окремих взаємопов'язаних підсистем, які, в свою чергу, також можуть бути

розділеними на складові елементи, одночасно визначивши відносини мінливої інтенсивності взаємодії між елементами системи. Отже, в економічній літературі не простежується очевидна межа між поняттями оборотних активів і оборотного капіталу, але й не простежується єдиного підходу в термінології.

1. Янковська В. В. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Міжнародний збірник наукових праць. 2009. Випуск 1 (16). С. 347-350. URL: <file:///C:/Users/ADV/Downloads/51630-103471-1-PB.pdf> (дата звернення 10.06.2019). 2. Гаценко-Колумбет О. П. Оборотні активи підприємства: проблеми теорії обліку. Вісник ЖДТУ. 2013. № 1 (63). С. 42-47. URL: [file:///C:/Users/ADV/Downloads/28499-79273-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ADV/Downloads/28499-79273-1-PB%20(1).pdf) (дата звернення 10.06.2019). 3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Вид-во Львівської Політехніки, 2011. 844 с. [3-є вид., доп. та перероб.]. 4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир: Рута, 2001. 224 с. 5. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Знання, 2013. 375 с. 6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів) : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с. 7. Теория измерения капитала и прибыли: монография. / Под. общ. ред. проф. Бутынца Ф., проф. Добши М. Краков: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010. 400 с. 8. Круш П. В., Мастюк Д. О. Еволюція теоретичних підходів визначення сутності капіталу підприємства. Економічний вісник НТУУ "КПІ". 2015. № 12. С. 198-206. URL: <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13977/1/31.pdf> (дата звернення 10.06.2019). 9. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник. Київ: Знання-Прес., 2008. 719 с. [7-ме вид.]. 10. Кафка С. М. Капітал як економічна та облікова категорія. Wspolpraca Europejska. Podejscie Naukowe & Zartosowane Technologie. 2017. NR. 2 (21). P. 52–60. URL: <http://we.cfmconsulting.pl/index.php/we/> (дата звернення 10.06.2019). 11. Михайлова Л. І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах: Монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 388 с. 12. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : монографія. Житомир: ЖІТУ, 2005. 548 с. 13. Камінська Т. Г. Економічна сутність та класифікаційні характеристики капіталу підприємств. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. Вип. 2(20). Житомир, 2011. С. 230-245. 14. Боди З., Мертон Р. Финансы. М.: Вильямс, 2007. 347 с.